

**DYREKTYWY ANTYDYSKRYMINACYJNE
2000/43/WE I 2000/78/WE
W PRAKTYCE**

**Rola sędziego krajowego
i pytania prejudycjalne**

Trewir, 14 listopada 2011

Rola sądów krajowych

- Sędzia krajowy = sędzia unijny
- Zapewnienie ochrony uprawnień przyznanych przez prawo wspólnotowe
- Zapewnienie skuteczności prawa wspólnotowemu

Sprawa unijna

- Postępowanie sądowe, w którym spór dotyczy kwestii objętych zakresem rationae materiae prawa unijnego
- Problemy z ustaleniem zakresu przedmiotowego prawa unijnego (C-273/97 Sirdar; C-285/98 Tanja Kreil)

Sprawa unijna

Z elementem transgranicznym

- Swobody rynku wewnętrznego
- Obywatelstwo UE
- Powrót do państwa macierzystego

Bez elementu transgranicznego

- Przepisy krajowe wykonują prawo unijne (zwłaszcza dyrektywy)
- Zasady ogólne prawa UE
- Przepisy krajowe służą dochodzeniu roszczeń opartych na prawie unijnym

Instrumenty realizacji zadań sądu krajowego-sądu unijnego

- Kontrola zgodności prawa krajowego z prawem unijnym i odmowa zastosowania przepisów prawa krajowego niezgodnych z prawem UE
- Orzekanie na podstawie bezpośrednio skutecznych przepisów prawa unijnego
- Wykładnia zorientowana na dyrektywę
- Wykładnia prounijna
- Wymierzenie stosownych sankcji
- Zapewnienie dostępu do sądu

Funkcje pytań prejudycjalnych - z punktu widzenia TS

- zapewnienie jednolitej interpretacji prawa unijnego (166/73 Rheinmühlen)
- umożliwienie sądowi krajowemu rozstrzygnięcie sprawy (16/65 Schwarze)
- ochrona praw przysługujących jednostkom na podstawie prawa unijnego (26/62 Van Gend)

Funkcje pytań prejudycjalnych

- z punktu widzenia sądów krajowych

- (formalnie) Pomoc w interpretacji prawa UE
- (de facto) Rozstrzygnięcie o zgodności prawa krajowego z prawem UE
- Przełamanie ograniczeń wynikających z prawa lub praktyki krajowej
- Wsparcie stanowiska sądu niższej instancji autorytetem TS

- Kontrola prawidłowości wdrożenia dyrektyw (C-144/04 Mangold; C-388/07 Age Concern England)
- Ocena zgodności przepisów krajowych z dyrektywą (C-415/05 Palacios de la Villa; C-88/08 Huetter; C-229/08 Wolf; C-499/08 Ingeniørforeningen; C-45/09 Rosenblatt; C-356/09 Kleist)
- Ustalenie znaczenia przepisów dyrektywy (C-315/05 Chacon Navas; C-109/09 Kumpan; C-147/08 Roemer; C-159/10 Fuchs; C-447/09 Prigge)
- Ustalenie zakresu przedmiotowego dyrektyw (C-267/06 Maruko; C-427/06 Bartsch; C-391/09 Vardyn/Wardyn)
- Ustalenie bezpośredniego skutku (C-268/06 Impact; C-341/08 Petersen) i możliwości zastosowania (C-555/07 Küçükdeveci; C-250/09 Georgiev; C-297/10 Hennigs)
- Ustalenie obowiązków w ramach zasady efektywności (C-268/06 Impact; C-246/09 Bulicke)

Podział zadań między sąd krajowy a TS

- Ustalenia faktyczne – sąd krajowy
- Wstępna identyfikacja problemu – sąd krajowy (TS może przeformułować problem)
- Ocena potrzeby skierowania pytania – sąd krajowy (wyjątkowo TS)
- dokonanie wykładni prawa unijnego – TS (sąd krajowy może tylko proponować)
- zastosowanie wykładni w postępowaniu głównym – sąd krajowy (5/77 Tedeschi/Denkavit)

Przedmiot pytania

- Zgodnie z literą art. 267 TFUE – interpretacja i ważność prawa unijnego
- W praktyce – interpretacja prawa UE i zgodność prawa krajowego z prawem UE
- Wykładnia (ocena zgodności) przepisów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (C-310/10 Agafitei)

Forma pytania

- Sąd krajowy określa treść i liczbę pytań oraz ich przedmiot.
- Pytanie powinno być sformułowane w sposób tak jasny i precyzyjny, jak to możliwe.
- Musi zawierać uzasadnienie, zwięzłe, ale na tyle kompletne, aby umożliwić Trybunałowi oraz tym, którym decyzja ma być notyfikowana (państwa członkowskie, Komisja, a także w pewnych wypadkach Rada i PE), jasne zrozumienie kontekstu faktycznego i prawnego głównego postępowania.

Sposób formułowania pytania

- **(1)** Czy **(2)** przepis prawa UE **(3)** należy interpretować w ten sposób, że **(4)** [sposób, w jaki sąd krajowy rozumie przepis prawa UE] ?
- dodatkowo **(5)** w zakresie w jakim [...] ALBO w okolicznościach takich jak [...]
- **(1)** Czy **(2)** [przepis prawa krajowego lub element stanu faktycznego] **(3)** stanowi [...] w rozumieniu [przepisu prawa UE]?
- Pytania ogólne i bardziej szczegółowe (C-159/10 Fuchs)

Pytanie interpretacyjne

(1) Czy **(2)** dyrektywa 2000/78, która ustanawia w art. 1 ogólne ramy walki z dyskryminacją ze względu na niepełnosprawność, **(3-4)** obejmuje zakresem swojej ochrony pracownicę, z którą rozwiązano umowę o pracę **(5)** wyłącznie z powodu jej choroby?

C-315/05 Chacon Navas

Pytanie o zgodność

(1) Czy **(2)** art. 2 ust. 5, art. 4 ust. 1 lub art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 2000/78/WE lub ogólną zasadę prawa wspólnotowego dotyczącą zakazu dyskryminacji ze względu na wiek **(3)** należy interpretować w ten sposób, że **(4)** stoją one na przeszkodzie uregulowaniom prawa krajowego, które uznają zawarte w układach zbiorowych uregulowanie granicy wieku dla pilotów, **(5)** wynikające ze względów związanych z zagwarantowaniem bezpieczeństwa lotów?

C-447/09 Prigge

Rodzaje wyroków prejudycjalnych

- interpretujące przepisy prawa wspólnotowego bezpośrednio stosowane przez sąd krajowy
- wyjaśniające treść pojęć użytych w aktach prawa wspólnotowego
- rozstrzygające o dopuszczalności stosowania przepisów krajowych
- dostarczające sądowi krajowemu wskazówek dotyczących oceny zgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym
- nakazujące prounijną interpretację
- dotyczące zasady efektywności

Skutki orzeczenia prejudycjalnego

- Wyrok wiąże sąd pytający (166/73 Rheinmühlen)
- Wykładnia wiąże inne sądy (C-8/08 T-Mobile Netherlands)
- Wyrok skuteczny ex tunc (data wejścia w życie interpretowanego przepisu), chyba że sam TS ogranicza skutki temporalne
- Wyrok sprzeczny z wykładnią dokonaną przez TS jest dotknięty wadliwością skutkująca uznaniem go za orzeczenie niezgodne z prawem (wyrok SN z 8.12.2009 r., I BU 6/09)